

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

**REKENINGKUNDE
FEBRUARIE/MAART 2017**

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 17 bladsye en 'n 16 bladsy-antwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
4. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
5. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
6. Alle bewerkings moet tot EEN desimale punt getoon word, waar van toepassing.
7. Skryf netjies en leesbaar.

8. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG 1: 30 punte; 20 minute	
Onderwerp van die vraag:	Hierdie vraag integreer:
BTW en Versoening	Finansiële rekeningkunde Begrippe BTW-berekeninge Bankversoening Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 2: 40 punte; 25 minute	
Onderwerp van die vraag:	Hierdie vraag integreer:
Voorraadwaardasie en Probleemoplossing	Bestuursrekeningkunde Begrippe Voorraadwaardasie Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 3: 75 punte; 45 minute	
Onderwerp van die vraag:	Hierdie vraag integreer:
Maatskappy Finansiële State en Vertolking	Finansiële rekeningkunde Inkomstestaat Balansstaat en notas Vertolking van finansiële inligting

VRAAG 4: 70 punte; 40 minute	
Onderwerp van die vraag:	Hierdie vraag integreer:
Kontantvloeistaat en Vertolking	Finansiële rekeningkunde Begrippe Kontantvloeistaat Vertolking van finansiële inligting Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 5: 45 punte; 25 minute	
Onderwerp van die vraag:	Hierdie vraag integreer:
Vervaardiging	Bestuursrekeningkunde Produksiekostestaat Gelykbreek-berekeninge Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 6: 40 punte; 25 minute	
Onderwerp van die vraag:	Hierdie vraag integreer:
Begrotings	Bestuursrekeningkunde Kontantbegroting en berekeninge Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 1: BTW EN VERSOENING**(30 punte; 20 minute)****1.1 BEGRIPPE****GEVRA:**

Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by die term in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommer (1.1.1–1.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.1.4 E.

KOLOM A	KOLOM B
1.1.1 Skoolgelde	A BTW deur die handelaar vir verkope van handelsware ontvang
1.1.2 Uitset-BTW	B 'n voorbeeld van 'n item wat vrygestel is van BTW
1.1.3 BTW-handelaar	C BTW is by die verkoopprijs ingesluit
	D 'n onderneming met 'n jaarlikse omset van meer as R1 000 000

(3 x 1) (3)

1.2 BELASTING OP TOEGEVOEGDE WAARDE (BTW)

Thanda Handelaars is 'n BTW-geregistreeerde onderneming. Alle items is onderhewig aan BTW teen 14%.

GEVRA:

1.2.1 Bereken die BTW-bedrag, hetsy ontvangbaar van of betaalbaar aan die SAID op 31 Julie 2016. Dui aan of hierdie bedrag ontvangbaar of betaalbaar is. (9)

1.2.2 Die eienaar wil die BTW-bedrag op oninbare skuld van R840 na R4 200 verander. Gee EEN rede waarom jy nie met hom saamstem nie. (2)

INLIGTING:

Die volgende transaksies het betrekking op Thanda Handelaars vir die BTW-tydperk geëindig 31 Julie 2016:

A	Saldo deur SAID verskuldig op 1 Julie 2016	R16 800
B	Aankope van handelsvoorraad (BTW uitgesluit)	R825 000
C	Kontant- en kredietverkope (BTW ingesluit)	R1 539 000
D	BTW op korting ontvang van verskaffers	R1 120
E	BTW op oninbare skulde afgeskryf	R840

1.3 BANKVERSOENING

Die volgende inligting het betrekking op Sizwe Handelaars vir Julie 2016.

GEVRA:

- 1.3.1 Bereken die korrekte saldo van die Bankrekening in die Algemene Grootboek op 31 Julie 2016. Noem of hierdie saldo gunstig of ongunstig is. (8)
- 1.3.2 Stel die Bankversoeningstaat op 31 Julie 2016 op. (6)
- 1.3.3 **Verwys na Inligting C.**
Verduidelik EEN interne beheermaatreël wat die onderneming behoort in te stel om te verseker dat dit nie in die toekoms weer gebeur nie. (2)

INLIGTING:

- A.** Uittreksel uit die Bankversoeningstaat op 30 Junie 2016:

Gunstige saldo volgens Bankstaat	R42 555
Uitstaande deposito (gedateer 11 Junie 2016)	R37 800
Uitstaande tjeks:	
Nr. 186 (gedateer 22 Januarie 2016)	R450
Nr. 305 (gedateer 30 Augustus 2016)	R8 400

- B.** Die saldo in die Bankrekening is op 31 Julie 2016 voorlopig as 'n gunstige saldo van R16 785 bereken voordat die items in die lys hieronder in berekening gebring is.
- C.** Tjek nr. 186 verskyn nie op die Bankstaat vir Julie 2016 nie.
- D.** Die volgende items verskyn slegs op die Bankstaat vir Julie:
- Rente op 'n gunstige banksaldo verdien, R285
 - Bankkoste, R950
 - Ongeïdentifiseerde debietorder van R1 950. Die bank het onderneem om die fout op die Bankstaat vir Augustus 2016 reg te stel.
- E.** Tjek nr. 374 verskyn korrek op die Bankstaat as R8 450. Die Kontantjoernaal toon dit as R4 850.
- F.** Die uitstaande deposito van R37 800 verskyn nie op die Bankstaat vir Julie 2016 nie. 'n Ondersoek het getoon dat hierdie geld nooit gedeponeer is nie. Die kassier het verdwyn.
- G.** Die volgende inskrywings is slegs in die Kontantjoernale vir Julie 2016:
- 'n Deposito van R27 180 op 31 Julie 2016 gedoen
 - Tjek nr. 401 (gedateer 18 Julie 2016), R18 600
- H.** Die saldo op die Bankstaat op 31 Julie 2016 is die ontbrekende syfer.

VRAAG 2: VOORRAADWAARDASIE EN PROBLEEMOPLOSSING**(40 punte; 25 minute)****2.1 BEGRIPPE**

Voltooi die volgende sinne deur die ontbrekende woorde in te vul. Skryf slegs die woorde langs die vraagnommer (2.1.1–2.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.

- 2.1.1 Die metode wat vir baie duur, individueel identifiseerbare items toepaslik is, is die ...-metode. (1)
- 2.1.2 Die metode wat aanvaar dat die ouer voorraad eerste verkoop word, is die ...-metode. (1)
- 2.1.3 Die metode wat die totale koste van goedere wat vir verkope beskikbaar is, deur die getal eenhede deel, is die ...-metode. (1)

2.2 AB SPORTWINKEL

André Brand is die eienaar van hierdie onderneming. Hierdie onderneming gebruik die periodieke voorraadstelsel.

- 2.2.1 Bereken die eenheidsprys van krieketkolwe op 1 Julie 2015. (2)
- 2.2.2 Bereken die waarde van die voorraad voorhande op 30 Junie 2016 deur die geweegdegemiddelde-metode te gebruik. (10)
- 2.2.3 Bereken die bruto wins op 30 Junie 2016. (5)
- 2.2.4 Bereken hoe lank (in dae) dit na verwagting sal neem om die eindvoorraad van 465 krieketkolwe te verkoop. Gebruik die eindvoorraad in jou berekening. (4)
- 2.2.5 André is bekommerd oor die beheer van krieketkolwe.
- Verskaf 'n berekening om sy bekommernis te staaf. (5)
 - Hoe kan André hierdie probleem oplos? Verduidelik EEN punt. (2)

INLIGTING:**A. VOORRAAD VAN KRIEKETKOLWE**

	EENHEDE	EENHEIDS- PRYS	TOTAAL
Aanvangsvoorraad (1 Julie 2015)	350	?	R420 000
Eindvoorraad (30 Junie 2016)	465	?	?

B. AANKOPE, TERUGSENDINGS EN VRAGGELD

	EENHEDE	EENHEIDS- PRYS	TOTAAL
Aankope	3 150		R4 302 500
September 2015	1 100	R1 250	R1 375 000
Januarie 2016	950	R1 350	R1 282 500
Maart 2016	650	R1 475	R958 750
Junie 2016	450	R1 525	R686 250
Terugsendings (van Junie-aankope)	20	?	?
Vraggeld op aankope:			
<ul style="list-style-type: none"> • Totale vervoerkoste van voorraad gedurende die jaar aangekoop, is R110 400. • Geen terugbetaling is vir vraggeld op terugsendings ontvang nie. 			

C. VERKOPE

Totale verkope van R5 400 000 bestaan uit 3 000 krieketkolwe verkoop teen R1 800 elk.

2.3 PROBLEEMOPLOSSING

Best Fone verkoop selfone van een handelsmerk. Die eienaar, Bennie Roos, het drie takke in verskillende winkelsentrums. Die tabel hieronder toon die jaarlikse syfers van die takke vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2017, soos deur die boekhouer voorgehou.

GEVRA:

Identifiseer EEN probleem met betrekking tot elke tak. Haal syfers aan om jou antwoord te staaf. Gee in ELKE geval vir Bennie raad.

(9)

INLIGTING VIR 2017	PARYS- TAK	PRETORIA- TAK	POFADDER- TAK
Getal selfone beskikbaar vir verkope	440	390	280
Getal bestellings ontvang	110	300	400
Getal selfone verkoop	110	300	280
Eindvoorraad	330	90	0
Verkoopprijs per selfoon	R7 200	R6 000	R6 400
Winsopslag-persentasie	80%	50%	60%
Bedrag gedurende die jaar gedeponeer	R792 000	R1 680 000	R1 792 000

VRAAG 3: MAATSKAPPY FINANSIËLE STATE EN VERTOLKING**(75 punte; 45 minute)**

Jy word voorsien van inligting uit die rekords van Gandhi Bpk. vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2017.

GEVRA:

- 3.1 Stel die Inkomstestaat vir die jaar geëindig 28 Februarie 2017 op. Let daarop dat sommige inligting reeds in die ANTWOORDEBOEK ingesluit is. (33)
- 3.2 Stel die volgende notas tot die Balansstaat op:
- 3.2.1 Gewone aandelekapitaal (10)
- 3.2.2 Behoue inkomste (10)
- 3.3 Voltooi die EKWITEIT EN LASTE-afdeling van die Balansstaat. Toon bewerkings tussen hakies. (16)
- 3.4 B Sly ('n aandeelhouer) het 400 000 gewone aandele op 1 Maart 2016 besit. Sy het 80 000 addisionele aandele op 31 Maart 2016 gekoop.
- Sy het die HUB oortuig om 250 000 aandele op 28 Februarie 2017 van ander aandeelhouers terug te koop.
- 3.4.1 Bereken B Sly se persentasie aandeelbelang in die maatskappy voor en na die terugkoop van aandele. (4)
- 3.4.2 Verduidelik waarom die ander aandeelhouers bekommerd sal wees oor hierdie transaksie. (2)

INLIGTING:

- A. Die volgende saldo's/totale, onder andere, het op 28 Februarie 2017 in die boeke verskyn:

	R
Gewone aandelekapitaal	?
Behoue inkomste	?
Lening: Anca Bank	433 500
Handelsvoorraad (voor die jaarlikse voorraadopname)	231 700
Debiteurekontrole	540 000
Voorsiening vir oninbare skulde (1 Maart 2016)	19 600
Krediteurekontrole	395 200
SAID: Inkomstebelasting (voorlopige belastingbetalings)	360 000
Huurinkomste	61 900
Rente-inkomste	?
Diverse uitgawes	?
Direkteursfooie	605 500
Ouditfooie	29 000
Gewone aandele-dividende (tussentyds)	420 000

- B. Die **bruto wins** vir die jaar geëindig op 28 Februarie 2017 is op R3 150 000 bereken. 'n Winsopslag van 60% op kosprys is bereik.

C. Die volgende aansuiwerings moet nog in berekening gebring word:

- Die voorraadopname op 28 Februarie 2017 het handelsvoorraad van R207 500 voorhande getoon.
- Voorsiening vir oninbare skulde moet tot R21 600 verhoog word.
- Een derde ($\frac{1}{3}$) van die ouditfooi is nog op 28 Februarie 2017 verskuldig.
- Een van die drie direkteure se fooi vir Februarie 2017 is nog aan hom verskuldig. Al drie direkteure het dieselfde maandelikse fooi ontvang.
- 'n Onbenutte stoorkamer is vanaf 1 Junie 2016 verhuur. Die huur is op 1 Januarie 2017 met R2 700 per maand verhoog. Die huur vir Februarie 2017 is nog uitstaande.
- Diverse uitgawes is die balanseersyfer.

D. Lening: Anca Bank

Rente op die lening word gekapitaliseer, maar geen inskrywing is in die boeke gemaak nie. 'n Maandelikse paaient van R5 200 (insluitend rente) word betaal. Dit is in berekening gebring. Die leningstaat toon 'n eindsaldo van R487 000. Die maatskappy beplan om hulle leningsterugbetalings te verhoog om 20% van die leningsaldo in die volgende finansiële jaar af te betaal.

E. Bedryfswins op verkope was 14,5%.**F.** Inkomstebelasting teen 32% van die netto wins het R396 800 beloop.**G. Aandelekapitaal en dividende:**

- Die maatskappy is met 'n gemagtigde aandelekapitaal van 1 200 000 gewone aandele geregistreer.
- 85% van die gemagtigde aandele is reeds op 1 Maart 2016 uitgereik.
- Die direkteure het op 31 Maart 2016 al die onuitgereikte aandele uitgereik. EFO-betalings ten bedrae van R756 000 is ontvang.
- Die maatskappy het 250 000 aandele teruggekoop op 27 Februarie 2017 teen R4,15 per aandeel.
- 'n Tussentydse dividend is op 6 September 2016 betaal.
- 'n Finale dividend van 25 sent per aandeel is op 28 Februarie 2017 verklaar. Alle aandeelhouers (insluitend die teruggekoopte aandele) was geregtig op finale dividende. Dit moet nog in berekening gebring word.

VRAAG 4: KONTANTVLOEISTAAT EN VERTOLKING (70 punte; 40 minute)**4.1 BEGRIPPE**

Kies die korrekte term om elk van die volgende stellings te voltooi. Skryf slegs die term langs die vraagnommer (4.1.1–4.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

bedryfskapitaal; invloei van kontant; rente op lening;
uitvloei van kontant; waardevermindering

- 4.1.1 'n Toename in handelsvoorraad is 'n aanduiding van 'n ... (1)
- 4.1.2 Daar word na die verskil tussen bedryfsbates en bedryfslaste verwys as ... (1)
- 4.1.3 ... word as 'n niekontant-item beskou. (1)
- 4.1.4 'n Vermindering in debiteure sal 'n ... aandui. (1)

4.2 BRAZILIA BPK.

Die volgende inligting het betrekking op Brazilia Bpk. vir die finansiële jaar geëindig 31 Oktober 2016.

GEVRA:

- 4.2.1 Noem EEN doelwit van 'n Kontantvloeistaat. (2)
- 4.2.2 Voltooi die Kontantvloeistaat vir die jaar geëindig 31 Oktober 2016. Sommige bedrae is reeds vir jou ingevul. (27)
- 4.2.3 Bereken die volgende finansiële aanwysers vir die finansiële jaar geëindig 31 Oktober 2016. Rond jou berekening af tot EEN desimale punt of tot die naaste sent, waar van toepassing.
- Vuurproefverhouding (4)
 - % opbrengs op aandeelhoudersbelang (OOAB) (4)
 - Verdienste per aandeel (VPA) (3)

INLIGTING:

- A.** Uittreksel uit die Inkomstestaat vir die jaar geëindig 31 Oktober 2016:

Waardevermindering	154 000
Rente op lening	336 000
Netto wins voor belasting	1 938 600
Inkomstebelasting	560 000
Netto wins na belasting	1 378 600

B. Syfers uit die Balansstaat op 31 Oktober geïdentifiseer:

	Gemiddeld	2016	2015
	R	R	R
Vaste bates teen drawaarde		10 041 000	8 878 000
Vaste deposito: Granite Bank		760 000	1 000 000
Niebedryfslas: Lening van Metal Bank	2 625 000	2 450 000	2 800 000
Bedryfsbates		1 186 600	1 191 200
Bedryfslaste		1 236 000	1 359 200
Gewone aandeelhoudersbelang	7 605 800	8 301 600	6 910 000
Behoue inkomste		1 021 600	960 000
Gewone aandelekapitaal		7 280 000	5 950 000

C. Syfers geneem uit die notas tot die Balansstaat op 31 Oktober:

	2016	2015
	R	R
Aandeelhouders vir dividende	656 000	595 000
SAID (Inkomstebelasting)	Debiet 28 500	Krediet 41 750
Debiteurekontrole	527 000	816 200
Krediteurekontrole	580 000	374 000
Bank	Debiet 174 500	Krediet 348 450
Kleinkas	5 000	3 000
Handelsvoorraad	451 600	372 000

D. Aandelekapitaal

- Die gemagtigde aandelekapitaal van die maatskappy is 5 000 000 aandele.
- 700 000 aandele is reeds op 31 Oktober 2015, die laaste dag van die vorige finansiële jaar, uitgereik.
- 120 000 nuwe aandele is op 1 November 2015, die begin van die huidige finansiële jaar, uitgereik.
- 20 000 aandele is op 31 Oktober 2016 teen R15,50 elk teruggekoop. Die gemiddelde uitreikprys van die aandele op die datum van terugkoop was R9,10 per aandeel. Hierdie aandele kwalifiseer vir finale dividende.

E. Dividende

Die direkteure het 'n tussentydse dividend van R533 000 op 28 Mei 2016 betaal.

F. Vaste bates

- Aanbuings is in die finansiële jaar teen 'n koste van R1 360 000 onderneem. Geen ander vaste bates is aangekoop nie.
- Toerusting is gedurende die finansiële jaar teen drawaarde verkoop.

4.3 GRAYSON BPK. EN JONI BPK.

Die finansiële aanwysers en ander inligting verskaf, verwys na TWEE verskillende maatskappye, Grayson Bpk. en Joni Bpk. Beide maatskappye is op die aandelebeurs gelys.

LET WEL: Wanneer jy die vrae hieronder beantwoord, haal die relevante finansiële aanwysers met werklike syfers (persentasies, verhoudings en/of bedrae) aan.

GEVRA:

- 4.3.1 Watter maatskappy hanteer NIE sy bedryfskapitaal effektief NIE? Verduidelik wat die grootste probleem ten opsigte van hul bedryfskapitaal is, deur TWEE finansiële aanwysers aan te haal. (7)
- 4.3.2 Die maatskappye het verskillende besluite oor die gebruik van lenings geneem. Lewer kommentaar op die risikograad en finansiële hefboomverhouding. Gee EEN finansiële aanwyser in ELKE geval vir ELKE maatskappy. (7)
- 4.3.3 Die dividendbeleid wat elke maatskappy gebruik, is vir die afgelope vier jaar gehandhaaf. Verduidelik die beleid wat deur ELKE maatskappy gebruik is. Verskaf syfers om jou verduideliking in ELKE geval te staaf. (6)
- 4.3.4 Behoort ELKE maatskappy tevrede te wees met hulle aandeleprys op die JSE? Verduidelik. Verskaf syfers. (6)

INLIGTING:

Die volgende finansiële aanwysers/ander inligting is uit die rekords van Grayson Bpk. en Joni Bpk. op 31 Maart 2016, die finansiële jaareinde:

	GRAYSON BPK.	JONI BPK.
Bedryfsverhouding	1,65 : 1	4,40 : 1
Vuurproefverhouding	1,20 : 1	0,85 : 1
Voorraadhoudingstydperk	38 dae	184 dae
Opbrengs op gemiddelde aandeelhoudersbelang (OOAB)	16,1%	8,9%
Skuld-eienaarsbelangverhouding	0,85 : 1	0,1 : 1
Opbrengs op gemiddelde totale kapitaal aangewend (OOTKA)	27%	4%
Verdienste per aandeel (VPA)	540 sent	730 sent
Dividende per aandeel (DPA)	528 sent	292 sent
Netto batewaarde per aandeel (NBW)	1 200 sent	425 sent
Markprys per aandeel op die JSE	875 sent	763 sent
Rentekoers op lenings	14%	14%
Rentekoers op vaste deposito's	8%	8%
Persentasie dividenduitbetaling	98%	40%

**LAAT HIERDIE BLADSY
BLANKO**

VRAAG 5: VERVAARDIGING**(45 punte; 25 minute)****5.1 MOSES VERVAARDIGERS**

Die volgende inligting het betrekking op Moses Vervaardigers, 'n klein onderneming wat fotorame vervaardig. Die finansiële jaar het op 30 April 2016 geëindig.

GEVRA:

5.1.1 Stel die Produksiekostestaat op vir die jaar geëindig 30 April 2016. (16)

5.1.2 Voltooi die verkorte Inkomstestaat om die netto wins vir die jaar geëindig 30 April 2016 te bereken. (8)

INLIGTING:

A.	Voorraadrekords	30 APRIL 2016	30 APRIL 2015
	Grondstofvoorraad	R58 560	R37 600
	Goedere-in-bewerkingsvoorraad	?	R142 000

- Aankope van grondstowwe vir die finansiële jaar beloop R555 000.
- Foutiewe materiaal ter waarde van R21 000 is na die verskaffers teruggestuur.

B. Die onderneming het 39 000 eenhede teen 'n kosprys van R45 elk vervaardig.

C. Die volgende inligting is op 30 April 2016 bereken.

	R
Direkte materiaalkoste	?
Direkte arbeidskoste	716 960
Fabrieksbokoste (Sien D hieronder.)	468 450
Verkoops- en verspreidingskoste (Sien D hieronder.)	609 850
Administrasiekoste (Sien D hieronder.)	443 950
Koste van produksie van klaarprodukte	?
Bruto wins	1 250 000

D. Die volgende items moet in berekening gebring word:

- Administrasiekoste sluit die jaarlikse versekeringspremie van R22 750 in, alhoewel 60% aan die fabriek toegeken moet word.
- Fabrieksbokoste sluit die volle bedrag vir huur betaal in, R36 300. Dit moes egter volgens vloerspasie toegeken word. Die spasies is: fabriek 400 vierkante meter, kantoor 120 vierkante meter, winkel 80 vierkante meter.

5.2 EENHEIDSKOSTE EN GELYKBREEK-ONTLEDING

Bill Vervaardigers is 'n besigheid wat potloodsakkies maak. Bill is bekommerd oor sy produksiekoste.

GEVRA:

- 5.2.1 Verduidelik die verskil tussen *vaste koste* en *veranderlike koste*. (2)
- 5.2.2 Bereken die gelykbreekpunt vir 2017. (5)
- 5.2.3 Lewer kommentaar op die gelykbreekpunt en die produksievlak vir 2016 en 2017. Verduidelik waarom die eienaar tevrede moet wees, of nie. (6)
- 5.2.4 Identifiseer die veranderlike koste wat die eienaar die meeste bekommernis behoort te verskaf. Verduidelik en verskaf 'n berekening om jou antwoord te staaf. (4)
- 5.2.5 Ten spyte van die feit dat daar 'n afname in die vaste koste per eenheid was, is die eienaar steeds nie met sy beheer oor die vaste koste tevrede nie. Verduidelik en verskaf berekening(e) om sy mening te staaf. (4)

INLIGTING:

	POTLOODSAKKIES EENHEIDSKOSTE	
	2017	2016
Veranderlike koste	R11,60	R11,00
Direkte materiaalkoste	6,03	5,80
Direkte arbeidskoste	4,05	3,50
Verkoops- en verspreidingskoste	1,52	1,70
Vaste koste	R5,40	R5,50
Fabrieksbokoste	3,50	3,65
Administrasiekoste	1,90	1,85
Verkoopprys per eenheid	R17,80	R16,50
	Eenhede	Eenhede
Eenhede vervaardig en verkoop	80 000	65 000
Gelykbreekeenhede	?	65 000

LET WEL: Neem die inflasiekoers van 8% in ag.

VRAAG 6: BEGROTINGS**(40 punte; 25 minute)**

Jy word voorsien van die onvolledige Debiteure-invorderingskedule en Kontantbegroting van Zeppe Bazaar.

GEVRA:

- 6.1 Bereken die verwagte maandelikse persentasie goedere op krediet verkoop. (4)
- 6.2 Voltooi die Debiteure-invorderingskedule vir Maart 2017. (5)
- 6.3 Die eienaar wil die kontrole oor debiteure verbeter. Kredietperiode is 30 dae.
- 6.3.1 Verduidelik waarom die eienaar bekommerd is. Gee TWEE redes met stawende syfers. (4)
- 6.3.2 Stel EEN oplossing vir die probleem voor. (2)
- 6.4 Bereken die volgende:
- 6.4.1 **(a)** en **(b)** soos in die begroting getoon. Gebruik begrote syfers in jou berekeninge. (11)
- 6.4.2 Die persentasie verhoging in huur op 1 Maart 2017 (4)
- 6.4.3 Die bedrag rente op die belegging wat na verwagting in Maart 2017 ontvang sal word (4)
- 6.5 **Verwys na Inligting H.**
Identifiseer TWEE betalings wat jy meen in Februarie 2017 swak bestuur is. Gee in ELKE geval 'n voorstel om die interne kontrole van die items geïdentifiseer, te verbeter. (6)

INLIGTING:

- A. Die Debiteure-invorderingskedule vir Februarie en Maart 2017

MAAND	KREDIETVERKOPE	FEBRUARIE	MAART
Desember 2016	74 000	16 280	
Januarie 2017	68 000	27 200	?
Februarie 2017	70 000	24 010	?
Maart 2017	64 000		?
Kontant van debiteure		67 490	?

- B. Daar word verwag dat debiteure soos volg sal betaal:

- 35% betaal in die maand van verkope. Hulle ontvang 'n 2%-korting.
- 40% betaal in die maand wat op die maand van verkope volg.
- 22% betaal twee maande na die maand van verkope.
- 3% is oninbare skulde.

- C.** Alle goedere word teen 'n winsopslag van 25% op kosprys verkoop.
- D.** Voorraad verkoop word in die maand van verkope vervang ('n voorraadbasis word gehandhaaf).
- E.** Alle voorraad word op krediet aangekoop. Krediteure word in die maand wat op die maand van aankope volg, betaal om 5% korting vir vroeë betaling te ontvang.
- F.** Die onderneming het vier verkoopsassistente op dieselfde salarisskaal in diens. Hulle sal met ingang 1 Maart 2017 'n inflasiegebaseerde verhoging van 7,5% ontvang. 'n Addisionele verkoopsassistent sal op 1 Maart 2017 in diens geneem word, maar sy sal geen verhoging ontvang nie.
- G.** 'n Vaste deposito verval op 31 Maart 2017. Dit sal saam met rente teen 8% p.j. vir die laaste kwartaal van die termyn ontvang word.

H. UITTREKSEL UIT BEGROTING VIR FEBRUARIE 2017 EN MAART 2017

	FEBRUARIE		MAART
	BEGROOT	WERKLIK	BEGROOT
Ontvangste			
Kontantverkope	17 500	18 640	16 000
Kontant van debiteure	67 490	43 870	?
Huurinkomste	11 200	11 200	12 544
Vaste deposito (insluitend rente)	-	-	16 830
Betalings			
Betalings aan krediteure (vir voorraad)	68 000	68 000	(a)
Salarisse: kantoorpersoneel	19 000	19 000	20 900
Salarisse: verkoopsassistente	20 800	20 800	(b)
Munisipale dienste	10 600	10 600	11 000
Onttrekkings	3 000	5 500	3 000
Skryfbehoeftes	1 200	2 600	1 200
Leningspaaierment	5 000	5 000	5 000
Instandhouding van kantoortoerusting	3 800	1 500	3 800
Advertensies	2 400	1 000	2 400

I. DEBITEURE-OUDERDOMSANALISE OP 28 FEBRUARIE 2017

Totaal verskuldig	30 dae	60 dae	90 dae	90+ dae
R110 400	R53 000	R32 000	R17 800	R7 600
	48%	29%	16%	7%

40

TOTAAL: 300

SENTRUMNOMMER

--	--	--	--	--	--	--	--

EKSAMENNOMMER

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

REKENINGKUNDE

GRAAD 12

FEBRUARIE/MAART 2017

SPEZIALE ANTWOORDEBOEK

VRAAG	PUNTE	PARAAF	MOD.
1			
2			
3			
4			
5			
6			
TOTAAL			

Hierdie antwoordeboek bestaan uit 16 bladsye.

Plakker

VRAAG 1**1.1 BEGRIPPE**

1.1.1	
1.1.2	
1.1.3	

3

1.2 BELASTING OP TOEGEVOEGDE WAARDE (BTW)

1.2.1 **Bereken die BTW-bedrag, hetsy ontvangbaar van of betaalbaar aan die SAID op 31 Julie 2016.**

Ontvangbaar/Betalbaar: _____

9

1.2.2 **Die eienaar wil die BTW-bedrag op oninbare skuld van R840 na R4 200 verander. Gee EEN rede waarom jy nie met hom saamstem nie.**

2

1.3 BANKVERSOENING

1.3.1 Bereken die korrekte saldo van die Bankrekening in die Algemene Grootboek op 31 Julie 2016.

Voorlopige Banksaldo	R16 785
Korrekte Banksaldo	

Gunstig/Ongunstig: _____

8

1.3.2 Bankversoeningstaat soos op 31 Julie 2016

6

1.3.3 Verduidelik EEN interne beheermaatreël wat die onderneming behoort in te stel om te verseker dat dit nie in die toekoms weer gebeur nie.

2

TOTALE PUNTE
30

VRAAG 2**2.1 BEGRIPPE**

2.1.1		
2.1.2		
2.1.3		3

2.2.1 **Bereken die eenheidsprys van krieketkolwe op 1 Julie 2015.**

2

2.2.2 **Bereken die waarde van die voorraad voorhande op 30 Junie 2016 deur van die geweegde-gemiddelde-metode gebruik te maak.**

10

2.2.3 **Bereken die bruto wins op 30 Junie 2016.**

5

2.2.4 Bereken hoe lank (in dae) dit na verwagting sal neem om die eindvoorraad van 465 krieketkolwe te verkoop. Gebruik die eindvoorraad in jou berekening.

4

2.2.5 Verskaf 'n berekening om André se bekommernis oor die beheer van krieketkolwe te staaf.

Hoe kan André hierdie probleem oplos? Verduidelik EEN punt.

7

2.3 Identifiseer EEN probleem met betrekking tot elke tak. Haal syfers aan om jou antwoord te staaf. Gee in elke geval vir Bennie raad.

TAK	PROBLEEM (met syfers)	RAAD
Parys		
Pretoria		
Pofadder		

9

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 3**3.1 GANDHI BPK
INKOMSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2017**

Verkope		
Koste van verkope		
Bruto wins	3 150 000	
Ander inkomste		
Kommissie inkomste	12 000	
Bruto inkomste		
Bedryfsuitgawes		
Salarisse en lone	824 000	
Waardevermindering	216 500	
Diverse uitgawes		
Bedryfswins		
Rente-inkomste		
Netto wins voor rente-uitgawe		
Rente-uitgawe		
Netto wins voor belasting		
Inkomstebelasting	(396 800)	
Netto wins na belasting		33

3.2.1 GEWONE AANDELEKAPITAAL
GEMAGTIGDE AANDELEKAPITAAL

1 200 000 gewone aandele

UITGEREIKTE AANDELEKAPITAAL

	Gewone aandele op 1 Maart 2016	3 084 000	
			10

3.2.2 BEHOUE INKOMSTE

Saldo op 1 Maart 2016	674 500	
Gewone aandele-dividende		
Saldo op 28 Februarie 2017		10

3.3 EKWITEIT-EN-LASTE-DEEL VAN DIE BALANSSTAAT

AANDEELHOUERSBELANG		
NIEBEDRYFSLASTE		
BEDRYFSLASTE		
TOTALE AANDEELHOUERSBELANG EN LASTE		16

3.4.1 Bereken B Sly se persentasie aandelebelang in die maatskappy voor en na die terugkoop van aandele.

Voor die terugkoop:

Na die terugkoop:

4

3.4.2 Verduidelik waarom die ander aandeelhouders bekommerd sal wees oor hierdie transaksie.

2

TOTALE PUNTE
75

VRAAG 4**4.1 BEGRIPPE**

4.1.1	
4.1.2	
4.1.3	
4.1.4	

4

4.2 BRAZILIA BPK.**4.2.1 Noem EEN doelwit van 'n Kontantvloeistaat.**

2

4.2.2 KONTANTVLOEISTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 OKTOBER 2016

KONTANTVLOEI VAN BEDRYFSAKTIVITEITE	
Kontant gegeneer uit bedrywighede	2 844 200
Rente betaal	(336 000)
KONTANTVLOEI UIT BELEGGINGSAKTIVITEITE	
Vaste bates aangekoop	(1 360 000)
Verandering in vaste deposito	240 000
KONTANTVLOEI VAN FINANSIERINGSAKTIVITEITE	
NETTO VERANDERING IN KONTANT EN KONTANT- EKWIVALENTE	
KONTANT EN KONTANTEKWIVALENTE AAN BEGIN	
KONTANT EN KONTANTEKWIVALENTE AAN EINDE	179 500

27

4.2.3

Bereken die vuurproefverhouding.

4

Bereken die % opbrengs op aandeelhoudersbelang (OOAB).

4

Bereken die verdienste per aandeel (VPA).

3

4.3 **GRAYSON BPK. EN JONI BPK.**4.3.1 **Watter maatskappy hanteer NIE sy bedryfskapitaal effektief NIE?****Verduidelik wat die grootste probleem ten opsigte van hul bedryfskapitaal is, deur TWEE finansiële aanwysers aan te haal.**

7

4.3.2 Die maatskappy het verskillende besluite oor die gebruik van lenings geneem. Lewer kommentaar op die risikograad en finansiële hefboomverhouding. Gee EEN finansiële aanwyser in elke geval vir elke maatskappy.

	RISIKOGRAAD	FINANSIËLE HEFBOOM
Grayson Bpk.	Finansiële aanwyser:	Finansiële aanwyser:
Joni Bpk.	Finansiële aanwyser:	Finansiële aanwyser:
Kommentaar		

7

4.3.3 Die dividendbeleid wat elke maatskappy gebruik, is vir die afgelope vier jaar gehandhaaf. Verduidelik die beleid wat deur ELKE maatskappy gebruik is. Verskaf syfers om jou verduideliking in ELKE geval te staaf.

	VERDUIDELIKING (met syfers)
Grayson Bpk.	
Joni Bpk.	

6

4.3.4 Behoort elke maatskappy tevrede te wees met hulle aandeleprys op die JSE? Verduidelik. Verskaf syfers.

	VERDUIDELIKING (met syfers)
Grayson Bpk.	
Joni Bpk.	

7

TOTALE PUNTE
70

VRAAG 5**5.1 MOSES VERVAARDIGERS****5.1.1 PRODUKSIEKOSTESTAAT OP 30 APRIL 2016**

Direkte arbeidskoste	716 960	
Primêre koste		
Totale vervaardigingskoste		
Goedere-in-bewerking (aan die begin van die jaar)	142 000	
Koste van produksie van klaarprodukte		16

5.1.2 Voltooi die verkorte Inkomstestaat om die netto wins vir die jaar geëindig 30 April 2016 te bereken.

Bruto wins	1 250 000	
Netto wins		8

5.2 EENHEIDSKOSTE EN GELYKBREEK-ONTLEDING

5.2.1

Verduidelik die verskil tussen *vaste koste* en *veranderlike koste*.

2

5.2.2

Bereken die gelykbreekpunt vir 2017.

5

5.2.3

Lewer kommentaar op die gelykbreekpunt en die produksievlak vir 2016 en 2017. Verduidelik waarom die eienaar tevrede moet wees, of nie.

6

5.2.4

Identifiseer die veranderlike koste wat die eienaar die meeste bekommernis behoort te verskaf. Verduidelik en verskaf 'n berekening om jou antwoord te staaf.

4

5.2.5

Ten spyte van die feit dat daar 'n afname in die vaste koste per eenheid was, is die eienaar steeds nie met sy beheer oor die vaste koste tevrede nie. Verduidelik en verskaf berekening(e) om sy mening te staaf.

4

TOTALE PUNTE

45

VRAAG 6

6.1 **Bereken die verwagte maandelikse persentasie goedere op krediet verkoop.**

4

6.2 **Debiteure-invorderingskedule vir Maart 2017**

MAAND	KREDIETVERKOPE	FEBRUARIE	MAART
Desember 2016	74 000	16 280	
Januarie 2017	68 000	27 200	*
Februarie 2017	70 000	24 010	*
Maart 2017	64 000		*
Kontant van debiteure		67 490	*

5

6.3.1 **Verduidelik waarom die eienaar bekommerd is. Gee TWEE redes met stawende syfers.**

4

6.3.2 **Stel EEN oplossing vir die probleem voor.**

2

6.4.1

		BEWERKINGS	ANTWOORD
(a)	Betaling aan krediteure		
(b)	Salarisse van verkoops-assistente		

6

5

6.4.2 **Bereken die persentasie verhoging in huur op 1 Maart 2017.**

--

4

6.4.3 **Bereken die bedrag rente op die belegging wat na verwagting in Maart 2017 ontvang sal word.**

--

4

6.5 **Identifiseer TWEE betalings wat jy meen in Februarie 2017 swak bestuur is. Gee in ELKE geval 'n voorstel om die interne kontrole van die items geïdentifiseer, te verbeter.**

BETALING	RAAD

6

TOTALE PUNTE
40

TOTAAL: 300

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

REKENINGKUNDE

FEBRUARIE/MAART 2017

MEMORANDUM

PUNTE: 300

NASIENBEGINSELS:

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde items strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbele penalisering toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. Besonderhede) is van toepassing slegs indien die kandidaat punte verdien het vir die bedrae.
3. Volpunte vir korrekte antwoorde. Indien antwoorde foutief is, merk die bewerkings wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoorde nie). Let op: Indien bedrae vir komponente van bewerkings in memo aangedui word, dra dit nie ook die metode punt vir die finale antwoord nie.
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. Hierdie memorandum is nie vir publieke verspreiding nie omdat sekere items as foutief mag voorkom. Die aanpassings is gemaak as gevolg van nuanse in sekere vrae.
8. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie.
9. Waar metodepunte toegeken word vir bewerkings moet merker die redelikheid van die bewerking ondersoek en ten minste een deel van die antwoorde moet korrek wees voor die punte toegeken word.
10. 'Bewerking' beteken 'Kontroleer bewerking'. 'Een deel korrek' beteken 'Bewerking en een deel korrek'. Let op: Kontroleer bewerking moet +, -, x of ÷ soos per memo wees, maar sommige items kan 'n – of + wees bv voors vir oninbare skulde aansuiwering.
11. Waar metodepunte toegeken word, maak seker dat die kandidate nie volpunte toegeken word vir enige item wat gedeeltelik foutief is nie. Dui aan met
12. Wees versigtig vir kandidate wat geldige alternatiewe antwoorde buite die nasienriglyn verskaf
13. Kodes: f = vreemde items; p = plasing/aanbieding.

Hierdie memorandum bestaan uit 16 bladsye.

VRAAG 1**1.1 BEGRIPPE**

1.1.1	B	✓
1.1.2	A	✓
1.1.3	D	✓

3

1.2 BELASTING OP TOEGEVOEGDE WAARDE (BTW)**1.2.1 Bereken die BTW-bedrag, hetsy ontvangbaar van of betaalbaar aan die SAID op 31 Julie 2016.**

$$16\ 800\ \checkmark - 189\ 000\ \checkmark\checkmark + 115\ 500\ \checkmark\checkmark - 1\ 120\ \checkmark + 840\ \checkmark$$

$$= -56\ 980\ \checkmark \text{ Een deel korrek}$$

OF

$$-16\ 800 + 189\ 000 - 115\ 500 + 1\ 120 - 840 = 56\ 980$$

BTW Kontrole	
16 800	189 000
115 500	*1 120
*840	
56 980	

*kan aan teenoorgestelde kant wees in hakies
NB: kolomme kan omgeruil wees. Pas een metode konstant toe

Ontvangbaar/Betalbaar: Betaalbaar ✓

9

1.2.2 Die eienaar wil die werklike BTW van R840 op oninbare skuld na R4 200 verhoog. Gee EEN rede waarom jy nie met hom saamstem nie.

Enige geldige rede ✓✓

Moontlike antwoorde vir twee punte:

- Dit is oneties om foutiewe inligting aan SAID te verskaf om die bedrag betaalbaar te verminder/bedrag ontvangbaar te verhoog.
- Dit is onwettig of bedrog om vals inligting aan SAID te verskaf aangesien dit tot boetes of tronkstraf vir die oortreder kan lei.

Moontlike antwoorde vir een punt:

Oneties/onwettig/bedrog

2

1.3 BANKVERSOENING

1.3.1 Bereken die korrekte saldo van die Bankrekening in die Algemene Grootboek op 31 Julie 2016.

Voorlopige Banksaldo	R16 785
Tjek Nr. 186	+ 450 ✓
Rente-inkomste	+ 285 ✓
Bankkoste	- 950 ✓
Regstelling Tjek Nr. 374	- 3 600 ✓✓
Diefstal van kontant	- 37 800 ✓
Korrekte Banksaldo	- 24 830 ✓ Een deel korrek

Aanvaar alternatiewe aanbiedinge soos bankrekening of KOJ en KBJ kolomme

-1 Vreemde items, maks -2 as punt verdien is in BVS

Gunstig/Ongunstig: Ongunstig sien berekening hierbo

8

1.3.2 Bankversoeningstaat soos op 31 Julie 2016

	Alternatief	DEBIET	KREDIET
Saldo volgens bankstaat balanseersyfer	(26 960)	26 960 ✓	
Uitstaande deposito	27 180		27 180 ✓
Uitstaande tjeks:			
Nr. 305	(8 400)	8 400 ✓	
Nr. 401	(18 600)	18 600 ✓	
Debietorder foutiewelik gedebiteer	1 950		1 950 ✓
Saldo volgens bankrekening Sien 1.3.1	(24 830)		24 830 ✓
-1 vir vreemde items , maks -2 indien punte verdien is berekening van bank hierbo		53 960	53 960

6

1.3.3 Verduidelik EEN interne beheermaatreël wat die onderneming behoort in te stel om te verseker dat dit nie in die toekoms weer sal gebeur nie.

Enige geldige interne kontrole maatreël ✓✓ twee of geen punte (geen deelpunte)

Moontlike antwoorde vir twee punte:

- Volg ongewisselde tjeks op en kanselleer indien 'n probleem ontstaan.
- Verseker dat die korrekte adres gebruik word indien tjeks gepos word – volg op met begunstigde of tjek ontvang is.
- Verminder die gebruik van tjeks deur van EFTdeur internet te gebruik.

2

TOTALE PUNTE
30

VRAAG 2

2.1 BEGRIPPE

2.1.1	Spesifieke identifikasie ✓		<table border="1" style="width: 40px; height: 40px;"> <tr><td> </td></tr> <tr><td style="text-align: center;">3</td></tr> </table>		3
3					
2.1.2	Eerste-In-Eerste-Uit/EIEU ✓				
2.1.3	Geweegde gemiddelde ✓				
	Aanvaar afkortings as verstaanbaar				

2.2.1 Bereken die eenheidsprys van krieketkolwe op 1 Julie 2015.

$420\ 000 / 350 = R1\ 200 \checkmark\checkmark$

2

2.2.2 Bereken die waarde van die voorraad voorhande op 30 Junie 2016 deur van die geweege-gemiddelde-metode gebruik te maak.

Netto aankope = R4 272 000 drie punte
 Aankope met vraggeld = R 4 412 900 twee punte
 Netto aankope met vraggeld = R4 382 400 vier punte

Een deel korrek

$$\frac{R420\ 000\checkmark + R4\ 302\ 500\checkmark + R110\ 400\checkmark - R30\ 500\checkmark\checkmark}{350\checkmark + 3\ 150\checkmark - 20\checkmark} \times \frac{465\checkmark}{1} = R641\ 700\checkmark$$

3 500 twee punte
 3 130 twee punte

LW: Geen ander permutasies word aanvaar vir bg berekening

$\frac{4\ 802\ 400}{3\ 480}$ vyf punte
 drie punte

agt punte een punt een metode punt
 1 380 x 465 = R641 700

10

2.2.3 Bereken die bruto wins op 30 Junie 2016.

Sien 2.2.2 Sien 2.2.2

$4\ 802\ 400\checkmark - 641\ 700\checkmark = 4\ 160\ 700\checkmark$ Een deel korrek
 Drie punte

$5\ 400\ 000\checkmark - 4\ 160\ 700 = R1\ 239\ 300\checkmark$ Een deel korrek

OF

een punt een metode punt een metode punt twee metode punte
 $5\ 400\ 000 - 4\ 802\ 400 - 641\ 700 = R1\ 239\ 300$

5

2.2.4 Bereken hoe lank (in dae) dit na verwagting sal neem om die eindvoorraad van 465 krieketkolwe te verkoop. Gebruik die eindvoorraad in jou berekening.

Sien 2.2.2 Een deel korrek

$$\frac{641\,700 \checkmark}{4\,160\,700 \checkmark} \times \frac{365 \checkmark}{1} = 56,3 \text{ dae } \checkmark$$

Sien 2.2.3

OF: INDIEN EENHEDE GEBRUIK WORD

een punt een punt een punt een metodepunt

$$465 / 3\,000 \times 365 = 56,6 \text{ dae}$$

$$3\,480 - 480$$

4

2.2.5 Verskaf 'n berekening om André se bekommernis oor die kontrole van krieketkolwe te staaf.

$$3\,480 \checkmark - (350 + 3\,150 - 20) - 3\,000 \checkmark - 465 \checkmark = 15 \text{ weg } \checkmark$$

Een deel korrek Een deel korrek

Hoe kan André hierdie probleem oplos? Verduidelik EEN punt.

Verwagte antwoorde vir 2 punte: ✓✓

- Tel voorraad gereeld/willekeurig en kontroleer teen voorraadrekords
- Bestel kleiner hoeveelhede
- Verbeter fisiese sekuriteit bv. kontrole by ingang/ sekuriteitskamas
- Beperk toegang tot stoorkamer

Verwagte antwoorde vir 1 punt:

Voorraadopname/Sekuriteitskamas

7

2.3 Identifiseer EEN probleem met betrekking tot elke tak. Haal syfers aan om jou antwoord te staaf. Gee in elke geval vir Bennie raad.

TAK	Probleem Syfers ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	Raad ✓ ✓ ✓
Parys	Voorraadophoping 75%(330/440) voorhande/ Winsopslag % van 80% is te hoog/ Verkope is slegs 25% (110/440) van voorraad	Vermin winsopslag %./ Verminder verkoopprijs/ verkoopspromosie/ bestel voorraad soos benodig
Pretoria	Kontant word vermis R120 000 (1 800 000 – 1 680 000)	Kontroleer geld voordat dit gebank word. Verdeling van pligte.
Pofadder	Swak voorraadbeheer- 400 bestellings en slegs 280 in voorraad/ Kon 120 items meer verkoop het Nie genoeg voorraad om aan die vraag te voldoen nie (400 bestellings en slegs 280 voorhande) Geen voorraad voorhande nie (swak beplanning)	Koop meer voorraad/ neem voorraad van Parys Mall

9

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 3

3.1 GANDHI BPK
INKOMSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2017

	Verkope	KvV+ BW	8 400 000	✓✓
	Koste van verkope	Verkope - BW	(5 250 000)	✓✓
	Bruto wins		3 150 000	
	Ander inkomste	Bewerking	84 000	✓
	Kommissie-inkomste		12 000	
	Huurinkomste (61 900 ✓ + 10 100 ✓✓) 7 400 een punt + 2 700 een punt	Een deel korrek	72 000	✓
10	Bruto inkomste	Bewerking	3 234 000	✓
	Bedryfsuitgawes	BI - Bedwins	(2 016 000)	✓
	Salarisse en lone		824 000	
	Waardevermindering		216 500	
	Diverse uitgawes	balansseersyfer	283 000	✓
	Direkteursfooie (605 500 ✓ + 17 300 ✓✓) OF (605 500 x ³⁶ / ₃₅)	Een punt twee punte of 0 Een deel korrek	622 800	✓
	Ouditfooie (29 000 ✓ + 14 500 ✓) OF (29 000 x ³ / ₂)	Een deel korrek	43 500	✓
	Handelsvoorraadtekort		24 200	✓✓
13	Voorsiening vir oninbare skulde aansuiwering		2 000	✓✓
	Bedryfswins	14,5% van verkope	1 218 000	✓✓
	Rente-inkomste	nw voor rente uitgawe - bedwins	75 500	✓
	Netto wins voor rente-uitgawe	bewerking NW voor belasting + rente uitgawe	1 293 500	✓
	Rente-uitgawe		(53 500)	✓✓
	Netto wins voor belasting	inkomstebel + netto wins na belasting	1 240 000	✓✓
	Inkomstebelasting		(396 800)	
10	Netto wins na belasting	IB moet afgetrek wees	843 200	✓✓

Vreemde items -1 (maks -2)

33

3.2.1 GEWONE AANDELEKAPITAAL GEMAGTIGDE AANDELEKAPITAAL

1 200 000 gewone aandele

UITGEREIKTE AANDELEKAPITAAL

1 020 000 ✓	Gewone aandele op 1 Maart 2016	3 084 000		
180 000 ✓ Indien 1 200 000 – bg syfer	Aandele uitgereik gedurende die jaar	756 000	✓	
(250 000) ✓	Aandele terugkoop (GAP: R3,20 ✓✓) Ignoreer hakies in hierdie lyn sien slegs syfer na	(800 000) Een deel korrek	✓	
950 000 ✓ Een deel korrek	Aandele op 28 Februarie 2017 Bewerking een deel korrek terugkoop afgetrek en uitgereik bygetel	3 040 000	✓	10

3.2.2 BEHOUE INKOMSTE

Saldo op 1 Maart 2016		674 500		
Fondse vir terugkoop van aandele (250 000 ✓ x 0,95 ✓)	4,15 – 3.20(GAP)	(237 500) Een deel korrek	✓	
Netto wins na belasting	Sien 3.1	843 200	✓	
Gewone aandele-dividende	Bewerking, Een deel korrek	(720 000)	✓	
• Interim/tussentydse dividende		420 000	✓	
• Finale dividende (1 200 000 ✓ x 25 sent ✓)		300 000 Een deel korrek	✓	
Saldo op 28 Februarie 2017	Bewerking, Een deel korrek	560 200	✓	10

3.3 EKWITEIT-EN-LASTE-DEEL VAN BALANSSTAAT

AANDEELHOERSBELANG	Bewerking	3 600 200	✓	
Gewone aandelekapitaal	Sien 3.2.1	3 040 000	✓	
Behoue inkomste	Sien 3.2.2	560 200	✓	
NIEBEDRYFSLASTE		389 600		
Lening: Anca Bank (487 000 ✓ – 97 400 ✓) of (487 000 x 80%)	Een punt een punt Een deel korrek	389 600	✓	
BEDRYFSLASTE	Bewerking, Een deel korrek	861 200	✓	
Handels- en ander betaalbare bedrae (395 200 ✓ + 17 300 ✓ + 14 500 ✓)	Een deel korrek Direkteursfooie Ouditfooie	427 000	✓	
Aandelehouers vir dividende	Kan deel wees van H & AB Sien 3.2.2	300 000	✓	
SAID: inkomstebelasting (396 800 – 360 000)	Kan deel wees van H&AB Een deel korrek	36 800	✓ ✓	
Korttermyn lening	Kan deel wees van H&AB Sien NBL bo	97 400	✓	
TOTALE AANDEELHOERSBELANG EN LASTE	Bewerking, een deel korrek	4 851 000	✓	16

3.4.1 Bereken B Sly se persentasie aandeelbelang in die maatskappy voor en na die terugkoop van aandele.**Voor die terugkoop:**

$$480\,000/1\,200\,000 \times 100\% = 40\% \checkmark\checkmark$$

Na die terugkoop:

$$480\,000/950\,000 \times 100\% = 50,5\% \checkmark\checkmark \quad \text{Aanvaar 51\%}$$

4

3.4.2 Verduidelik waarom die ander aandeelhouers bekommerd sal wees oor hierdie transaksie.Enige geldige verduideliking $\checkmark\checkmark$

Moontlike antwoorde vir twee punte:

- Na die terugkoop van aandele is sy nou die meerderheidsaandeelhouer.
- Sy kan 'n sê hê in invloedryke besluite en aanstellings van direkteure.
- Dit is oneties van haar om hierdie invloed oor die HUB te hê.

Moontlike antwoorde vir een punt:

- Oneties
- Meerderheidsaandeelhouer
- Binnehandel
- Nie goeie korporatiewe bestuur nie/geen deursigtigheid
- Selfverryking

2

TOTALE PUNTE**75**

VRAAG 4**4.1 BEGRIPPE**

4.1.1	Uitvloeï van kontant ✓
4.1.2	Bedryfskapitaal ✓ aanvaar netto bedryfskapitaal
4.1.3	Waardevermindering ✓
4.1.4	Invloeï van kontant ✓

4

4.2 BRAZILIA BPK.**4.2.1 Noem EEN doelwit van 'n Kontantvloeistaat.**

Een toepaslike verduideliking ✓✓ Ken deelpunte toe vir gedeeltelike/ onvolledige antwoord

- Dit verskaf gebruikers van die finansiële state inligting rakende die invloeï en uitvloeï van kontantbronne in die maatskappy.
- Dit verduidelik die rede vir die verandering in die banksaldo.
- Dit toon die afbreek van die vloei van kontant in terme van die bedryfs-, beleggings- en finansieringsaktiwiteite van die maatskappy.

2

4.2.2 KONTANTVLOEI STAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 OKTOBER 2016

	KONTANTVLOEI VAN BEDRYFSAKTIWITEITE Bewerking	749 950 ✓
	Kontant gegeneer uit bedrywighede	2 844 200
	Rente betaal	(336 000)
	**Belasting betaal (41 750 ✓ + 560 000 ✓ + 28 500 ✓) OF (-41 750 - 560 000 - 28 500)	(630 250) ✓#
8	**Dividende betaal (595 000 ✓ + 533 000 ✓) OF (-595 000 - 33 000) een punt een punt 595 000 + (1 189 000 - 656 000)	(1 128 000) ✓#
	KONTANTVLOEI UIT BELEGGINGSAKTIWITEITE Bewerking	(1 077 000) ✓
	Vaste bates aangekoop	(1 360 000)
6	**Opbrengs van verkoop van bate (10 041 000 ✓ - 1 360 000 ✓ + 154 000 ✓ - 8 878 000 ✓)	43 000 ✓#
	Verandering in vaste deposito	240 000
	KONTANTVLOEI VAN FINANSIERINGSAKTIWITEITE Bewerking	852 000 ✓
	**Opbrengs met verkoop van aandele (7 280 000 ✓ + 182 000 ✓ - 5 950 000 ✓)	1 512 000 ✓#
	**Aandele teruggekoop (20 000 ✓ x R15,50 ✓)	(310 000) ✓#
10	**Verandering in lening 1 vir geen hakies	(350 000) ✓✓
	NETTO VERANDERING IN KONTANT EN KONTANTEKWIVALENTE Bewerking	524 950 ✓
	KONTANT EN KONTANTEKWIVALENTE AAN BEGIN (3 000 - 348 450) -1 vir geen hakies	(345 450) ✓✓
3	KONTANT EN KONTANTEKWIVALENTE AAN EINDE	179 500

27

** Ken punte toe vir bewerkings as item verkeerd geplaas is -1 vir misplaaste item geen maks
Een deel korrek en antwoord moet 'n invloeï/uitvloeï aandui

4.2.3 Bereken die vuurproefverhouding.

$$\begin{array}{r} \text{Een punt} \quad \text{Een punt} \\ (1\,186\,000 - 451\,600) \\ 735\,000 \checkmark\checkmark : 1\,236\,000 \checkmark \\ 0,6 : 1 \checkmark \end{array} \quad \text{Een deel korrek moet x :1 aanvaar 0,59:1}$$

4

Bereken die opbrengs op gemiddelde aandeelhoudersbelang (OOAB).

$$\frac{1\,378\,600 \checkmark}{7\,605\,800 \checkmark\checkmark} \times \frac{100}{1}$$

$$= 18,1\% \checkmark \quad \text{Een deel korrek}$$

4

Bereken die verdienste per aandeel (VPA).

$$\frac{1\,378\,600 \checkmark}{820\,000 \checkmark} \times \frac{100}{1}$$

$$= 168,1 \text{ sent} \checkmark \quad \text{Een deel korrek}$$

3

4.3 GRAYSON LTD AND JONI LTD**4.3.1 Watter maatskappye hanteer NIE sy bedryfskapitaal effektief NIE?**

Joni Bpk. ✓

Verduidelik wat die grootste probleem ten opsigte van hul bedryfskapitaal is, deur TWEE finansiële aanwysers aan te haal.

Verduideliking ✓✓ Geen deelpunte

Daar is 'n oor-investering in hulle voorrade/voorraadhouding

TWEE finansiële aanwysers ✓ ✓ Syfers ✓ ✓

- Bedryfsverhouding: Grayson Bpk. (,65 : 1) en Joni Bpk. (4,40 : 1):
- Voorraadhoudingstydperk: Grayson Bpk. (38 dae) en Joni Bpk. (184 dae)/ te veel geld is opgesluit in voorraad
- Verskil tussen die bedryfsverhouding en die vuurproefverhouding Grayson Bpk. (0,45 : 1) en Joni Bpk. (3,55 : 1)

Vuurproefverhouding alleen is nie geldig nie

Nie nodig om twee maatskappye te vergelyk nie. Kan punte vir aanwysers en syfers toeken indien maatskappye en verduideliking hierbo foutief is

7

4.3.2 Die maatskappye het verskillende besluite oor die gebruik van lenings geneem. Lewer kommentaar op die risikograad en finansiële hefboomverhouding. Gee EEN finansiële aanwyser in ELKE geval vir ELKE maatskappy.

	GRAAD VAN RISIKO Finansiële aanwyser met syfer ✓ ✓	FINANSIËLE HEFBOOM Finansiële aanwyser met syfer ✓ ✓
Grayson Bpk.	Finansiële aanwyser: Skuld/AHB 0,85 : 1	Finansiële aanwyser: OOTKA 27%
Joni Bpk.	Finansiële aanwyser: Skuld/AHB 0,1 : 1	Finansiële aanwyser: OOTKA 4%
Kommentaar Vergelyk S/AHB vir elke maatskappy ✓ Vergelyk OOTKA met rentekoers ✓✓	Alhoewel Grayson Bpk. 'n hoër risiko as Joni Bpk. het, is Grayson Bpk. positief gerat aangesien die OOTKA van (27%) die rentekoers op lenings van (14%) oorskry. OF Joni Bpk. Het 'n lae risiko maar is negatief gerat aangesien die OOTKA van (4%) baie laer is as die rentekoers op lenings van (14%).	

7

4.3.3 Die dividendbeleid wat elke maatskappy gebruik, is vir die afgelope vier jaar gehandhaaf. Verduidelik die beleid wat deur ELKE maatskappy gebruik is. Verskaf syfers om jou verduideliking in ELKE geval te staaf.

	VERDUIDELIKING (met syfers)
Grayson Bpk. Verduideliking ✓✓ Ken deelpunte toe vir onvolledige verduideliking Syfer ✓	Grayson Bpk. het 'n baie hoë dividend-uitbetalingsbeleid (98% of 528 van 540 sent) aangesien hulle die aandeelhouers gelukkig wil hou. Moedig hulle aan om aandeelhouers van die maatskappy te bly.
Joni Bpk. Verduideliking ✓✓ Ken deelpunte toe vir onvolledige verduideliking Syfer ✓	Joni Bpk. het 'n laer dividend-uitbetalingsbeleid (40% of 292 van 730 sent) sodat hulle die behoue inkomste vir verdere uitbreidings kan gebruik/egalisering van dividende/ Dit behoort die aandeelhouers in die toekoms te bevoordeel/

6

4.3.4

Behoort elke maatskappy tevrede te wees met hulle aandeleprys op die JSE? Verduidelik. Verskaf syfers.

	VERDUIDELIKING (met syfers)
Grayson Bpk. Nee ✓ Verduideliking ✓ Syfers ✓ moet MP en NBW insluit	Nee Die markprys van aandele van Grayson Bpk. (875 sent) is laer as die NBW (1 200 sent).
Joni Bpk. Ja ✓ Verduideliking ✓ Syfers ✓ moet MP en NBW insluit	Ja Die markprys van aandele van Joni Bpk. (763 sent) is meer as die NBW (425 sent).

6

TOTALE PUNTE
70

VRAAG 5**5.1 MOSES VERVAARDIGERS****5.1.1 PRODUKSIEKOSTESTAAT OP 30 APRIL 2016**

Direkte arbeidskoste		716 960	
Direkte materiaalkoste	✓ ✓ ✓ ✓ 37 600 + 555 000 – 21 000 – 58 560	513 040	☒
Primêre koste	DMK + DAK	1 230 000	☒
Fabrieksbokoste	(468 450 ✓ + 13 650 ✓✓ - 12 100* ✓✓)	470 000	☒
Totale vervaardigingskoste	Bewerking	1 700 000	☒
Goedere-in-bewerking (aan die begin van die jaar)		142 000	
		1 842 000	
Goedere-in-bewerking (30 April 2016)	Bewerking	(87 000)	☒
Koste van produksie van klaarprodukte	(39 000 x R45)	1 755 000	✓✓

16

-1 vir vreemde items; maks -2

5.1.2 Voltooi die verkorte Inkomstestaat om die netto wins vir die jaar geëindig 30 April 2016 te bereken.

Bruto wins		1 250 000	
Verkoops- en verspreidingskoste	✓ + 4 840 ✓ * as dit optel na bg. syfer	(614 690)	☒
(609 850 ✓ + 4 840 ✓ * as dit optel na bg. syfer)		Een deel korrek	
(36 300 x 8/60)		Ignoreer hakies sien slegs syfer na	
Administrasie koste	✓ - 13 650 ✓ Sien 5.1.1 + 7 260 ✓ * as dit optel na bg. syfer	(437 560)	☒
(443 950 ✓ - 13 650 ✓ Sien 5.1.1 + 7 260 ✓ * as dit optel na bg. syfer)		Een deel korrek	
		Ignoreer hakies sien slegs syfer na	
Netto wins	Bewerking V en V en Admin moet afgetrek word	197 750	☒

8

-1 vir vreemde items; maks -2

5.2 EENHEIDSKOSTE EN GELYKBREEK-ONTLEDING

5.2.1 Verduidelik die verskil tussen vaste koste en veranderlike koste.

Enige geldige verduideliking ✓✓ Twee of geen punt. Geen deelpunte

Vaste koste bly dieselfde ongeag die aantal eenhede geproduseer.
Veranderlike koste verander in verhouding tot die aantal eenhede geproduseer.

2

5.2.2 Bereken die gelykbreekpunt vir 2017.

80 000 een punt x 5,40 een punt
432 000 ✓✓

R17,80 ✓ – 11,60 ✓
R6,20 twee punte

= 69 678 eenhede (aanvaar 69 677) Een deel korrek
Die woord eenhede nie nodig nie , maar moenie R aanvaar nie

5

5.2.3 Lewer kommentaar op die gelykbreekpunt en die produksievlak vir 2016 en 2017. Verduidelik waarom die eienaar tevrede moet wees, of nie.

- In 2016 was die gelykbreekpunt 65 000 ✓ eenhede en het hulle 65 000 ✓ eenhede geproduseer. Die onderneming het gelyk gebreek. ✓
- In 2017 was die gelykbreekpunt 69 678 /69 677 eenhede en het hulle 80 000 ✓ eenhede geproduseer. Die onderneming het 'n wins op 10 322/10 323 eenhede gemaak. Sien 5.2.2.

4

5.2.4 Identifiseer die veranderlike koste wat die eienaar die meeste bekommernis behoort te verskaf. Verduidelik en verskaf 'n berekening om jou antwoord te staaf.

Direkte arbeidskoste ✓
Syfers ✓
Verduideliking ✓✓ geen deelpunte

Direkte arbeid het van R3,50 tot R4,05 toegeneem /met 55 sent / met (15,7%)/

Verduideliking: DAK het met meer as inflasie toegeneem of meer as DMK.

4

5.2.5 Ten spyte van die feit dat daar 'n afname in die vaste koste per eenheid was, is die eienaar steeds nie met sy beheer oor die vaste koste tevrede nie. Verduidelik en verskaf berekening(e) om sy mening te staaf.

Vaste koste in 2017 = R432 000 Sien 5.2.2.

Vaste koste in 2016 = R65 000 x R5,50 = R357 500 ✓✓

Vaste koste toegeneem met R74 500, d.w.s. 21%/20,8% ✓

4

TOTAL PUNTE
45

VRAAG 6

6.1 Berekende die verwagte maandelikse persentasie goedere op krediet verkoop.

$$\frac{70\,000 \checkmark}{70\,000 \checkmark + 17\,500 \checkmark} \times \frac{100}{1} = 80\% \checkmark \text{ Een deel korrek}$$

87 500 twee punte

Of $64\,000/64\,000 + 16\,000 \times 100 = 80\%$

4

6.2 Voltooi die Debiteure-invorderingskedule vir Maart 2017

MAAND	KREDIET-VERKOPE	FEBRUARIE	MAART
Desember 2016	74 000	16 280	0
Januarie 2017	68 000	27 200	14 960 ✓
Februarie 2017	70 000	24 010	28 000 ✓
Maart 2017	64 000		21 952 ✓✓
Kontant van debiteure		67 490	64 912 ✓

Een deel korrek

5

6.3.1 Verduidelik waarom die eienaar bekommerd is. Gee TWEE redes met stawende syfers.

Verduideliking ✓ ✓ en Syfers ✓ ✓
Verwagte antwoorde ✓✓ ✓✓

- Werklike bedrag van debiteure in Februarie ingevorder (R43 870) is minder as die begrote van (R67 490) of met (R23 620)
- Kredietterme is 30 dae maar rekords toon dat 52% van debiteure 60 dae of meer neem om te betaal/slegs 48% hou by die kredietterme.

4

6.3.2 Stel EEN oplossing vir die probleem voor.

Verwagte antwoorde ✓✓ **deelpunte kan toegeken word vir gedeeltelike antwoorde**

- Bied korting aan om betyds/stiptelike betalings te verseker
- Hef rente op agterstallige rekeninge
- Behoorlike vooraf kontrole van debiteure om te verseker dat debiteure sal kan betaal.
- Stuur gereelde herinneringe.

2

6.4.1

		BEWERKINGS	ANTWOORD
(a)	Betaling aan krediteure	$(70\,000 + 17\,500) \times \frac{100}{125} = 70\,000 \checkmark \times 95\% \checkmark$ OF $87\,500 \times \frac{100}{125} = 70\,000 - 3\,500$ OF $87\,500 \times 0,8 = 70\,000 - 3\,500$	66 500 ✓ Een deel korrek
(b)	Salarisse van verkoops-assistente	$20\,800 \checkmark \times 107,5\% \checkmark = 22\,360 \checkmark + 5\,200 \checkmark$ OF Twee punte een metode punt een punt $5\,590 \times 4 = 22\,360 + 5\,200$	27 560 ✓ Een deel korrek

6

5

6.4.2 Bereken die persentasie verhoging in huur op 1 Maart 2017.

12 544 – 11 200 **twee punte/geen**
 $\frac{1\ 344}{11\ 200} \times 100 = 12\% \quad \checkmark \quad \checkmark \quad \text{Een deel korrek}$

4

6.4.3 Bereken die bedrag rente op die belegging wat na verwagting in Maart 2017 ontvang sal word.

twee punte of geen
 $16\ 830 \times 2 / 102 = R330 \quad \text{Een deel korrek}$

OF
 Een punt twee punte een metode punt
 $16\ 830 \quad - \quad (16830 \div 1,02) \quad = \quad R330$

4

6.5 Identifiseer TWEE betalings wat jy meen in Februarie 2017 swak bestuur is. Gee in ELKE geval 'n voorstel om die interne kontrole van die items geïdentifiseer, te verbeter.

BETALING ✓ ✓	RAAD Relevante raad ✓✓ ✓✓ (Geen deelpunte)
Advertensie	Die onderneming moet van die begrote bedrag vir advertensie gebruik maak om verkope te beïnvloed.
Skryfbehoeftes	Die onderneming moet vermorsing/diefstal beperk en skryfbehoeftes effektief gebruik.
Onttrekking	Hou by die begroting of pas die begroting aan om voorsiening te maak vir toename in onttrekkings.
Herstelwerk van toerusting	Toerusting moet behoorlik onderhou word om te verhoed dat dit breek.

6

TOTALE PUNTE
40

TOTAAL: 300